

24.

37

DE
 POSTVLATO PONTIFICIS R.
CONFIRMANDI
ELECTIONEM REGIS ROMANORVM
 SIBI NVNTIATAM
 DISSERTATIO II. EAQVE CIRCVLARIS

QVAM
 PRAESIDE
IO. CHRISTOPHORO PESLERO

I. V. D. COD. IVSTIN. PROF. PVBL. ORD.
 ET FACVLT. IVRID. ADSESSORE

IN AVDITORIO ICTORVM

III. NON. FEBRVAR. A. O. R. CIO IDCCXXXVIII.

DEFENDET
IOANNES DANIEL SCHWECHTEN
 PERLEBERGENSIS.

FRANCOFVRTI AD VIADRVM
 EX OFFICINA IOANNIS CHRISTIANI WINTERI
 ACADEM. REG. TYPOG.

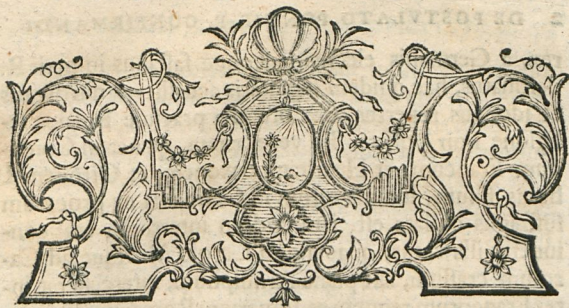
POST LAUDI IONICUM
CONFERMATIONE
ELECTIONUM REGIS ROMANORVM

IO: CHRISTOPHORO PESSERO

IOHANNES D. N. S. SEBASTIANUS

EX OFFICIO IOHANNIS CHRISTIANI

I.

om ante aliquot annos postulatam
praetulis Romani, confirmationem
regum, a Germanis electorum, sibi ar-
rogantis, tractauimus, intra regum
Carolinae stirpis aeuum substitimus.
Iam igitur, quando institutum perfe-
qui placet, ipsa temporum series nos ducit ad Conra-
dum I. Henricum I. et Ottonem I. orientalium Fran-
corum et Saxonum reges. Sed maximopere vereor,
vt ex horum principum historia erui quicquam possit,
quod causlae pontificis proficuum videatur. Etenim,
vt alio loco docebitur accuratius, ex episcopis Roma-
nis illi etiam, qui ius confirmandi electionem regum
Germaniae acerrime adsertum iuere, hac in primis
ex causla electionem regum, quos dixi, a se exami-
nandam et approbandam esse, perhibuerunt, quod
rex

A

2 DE POSTVLATO PONTIF. R. CONFIRMANDI

rex, a Germanis electus, adeoque fascibus imperii R. destinatus, hac quidem dignitatis accessione, nisi dignus et idoneus repertus esset, ornari a praesule R. salua religione non posset. Ea vero aetate, qua et in Conradum Francum, et Henricum Saxonem, et Ottonem I. huius filium, summa rerum in Germania ex procerum suffragiis collata est, iam dudum interrupta erat coniunctio illa vetus, quae inde a Carolo M. vsque ad Carolum crassum, aut plane Arnulphum, intercesserat inter Francorum regnum et imperium Romanum Italianque. Eas certe vicissitudines, quas post Caroli crassi exauctorationem Italia, modo commemorata, ipsaque Roma experta est, nec non contentiones, de regno ac imperio inter Berengarium, Guidonem, Lambertum et Ludouicum Bosonidem agitatas, iam alibi attigimus. Huncque Romani etiam postea, quam a Berengario excaecatus fuit, fatis diu imperatorem agnouerunt, sed anno DCCCXV inuasionibus barbarorum afflicti ac pressi Berengario, hucdum Italiae regi, imperium obtulere. Hoc denique per insidias occiso, Marozzia, famosissima femina, rerum aliquamdiu in vrbe potita, mox capta et potestate exuta, Albericum, filium, et, post eius mortem, Octavianum, nepotem, extincto Agapeto II. papa, summo pontificatu auctum, in principatu habuit successores. In Italiam interim Rudolphus, superstitite adhuc Berengario, a proceribus rerum nouarum cupidus ex Burgundia euocatus, eoque a fautoribus suis relicto, Hugo et Lambertus, Hugonis filius, hoc denique fatis functo, Berengarius II. ac eius filius, Albertus regnarunt. Dum igitur rebus ita comparatis

ratis Germaniae nostrae parum aut nihil negotii cum Roma his temporibus fuit, non facile erit quisquam, qui sibi persuadeat, Francos orientales et Saxones electiones regum suorum iudicio praefulum Romanorum submisisse, vel etiam ipsos pontifices Romanos ad arbitrium causae, nullo modo ad se pertinentis, adspirasse. In monumentis saltem aevi prisca nihil huius rei legitur consignatum. Id tamen tum ab EKKEHARDO S. GALLI MONACHO 1), tum a WITTEKINDO CORBEIENSI 2) relatum inuenimus, Hattonem, Moguntinum archiepiscopum, iuris regii exigendi causa a Conrado I. rege in Italiam missum, diuitem reuertisse, et Henricum I. orientalium Francorum ac Saxonum regem, pacata Germania, et ab incursionibus barbarorum liberata, consilium in Italiam eundi cepisse, sed aduersa valetudine impeditum esse. Atque etiam Otto I. cum ab Adelheida, regina, Lotharii regis vidua, contra Berengarium II. Lotharii in Italiae regno successorem, in auxilium vocatus esset, moxque superatis Alpibus Ticinum ingressus, nuptias cum Adelheide celebrasset, Romam petere voluit 3), utque in urbem admitteretur, Fridericum, Moguntinum archipraefulem, et Hartpertum, Curiensem episcopum, ad Romanos ablegauit 4). Quod etsi tunc quidem frustra appetiit, non iniuria tamen inde, et ex iis, quae de Conrado et Henrico allata sunt, mihi colligere videor, in ea opinione fuisse reges, quos nominavi, Italiam Romanamque, quae, inde a Carolo M. ad Arnulphum vsque, regum Francorum suspexerat imperium, non tam genti Carolinae, quam regno Francorum, cuius opibus quaesita erat,

4 DE POSTVLATO PONTIF. R. CONFIRMANDI

cuiusue praecipua pars ad Conradum, Henricum, et Ottonem peruenerat, partam fuisse. Ita certe iam alibi suspicatus sum, ill. viri, HENRICI DE COCCEIIS 5) adfensu adiutus. Nunc etiam id addo, perspicacissimi ICTi sententiam a NITHARDO 6), acui Carolini scriptore, confirmari.

- 1) EKKEHARDVS IVNIOR, *de casibus monasterii S. Galli apud Goldastum scriptor. rerum Alemann. T. I. p. 19.* Accidit autem, vt eo quidem domum reuerso Hatto, archiepiscopus, sodalis vtique, vt sibi met dicebat, suus, Italiam ius regium exacturus tendens, Constantiam deueniret. et p. 20. Redijt diues ille, Hatto, ab Italia ditissimus.
- 2) WITTICHINDVS CORBEIENSIS *annalium L. I. apud Meibonium scriptor. rer. Germ. T. I. p. 641.* Perdomitis itaque cunctis circumquaque gentibus, postremo Romam proficisci statuit, sed infirmitate correptus iter intermisit.
- 3) FRODOARDVS PRESBYTER *ad annum 952. apud Pitboeum inter scriptores annalium et historiae Francorum p. 183. seq.* Ottho rex legationem pro susceptione sua Romam dirigit, qua non obtenta, cum vxore in sua regreditur.
- 4) HERMANNVS CONTRACTVS *ad ann. 952. apud Freherum T. I. rerum Germanicar. p. 261.* Friduricus, Mogontiae archiepiscopus, et Hartpertus, Curiae episcopus, Romam a rege missi sunt.
- 5) HENRIC. DE COCCEIIS *iniuriis publici prudentia c. 6. §. 17. p. m. 159.*
- 6) NITHARDVS *de dissensionibus filiorum Ludouici P. L. IV. apud Pitboeum p. 480.* Si vellent illi aliquid supra tertiam partem regni propter dignitatem imperii, quod sibi pater illorum concesserat, et propter dignitatem imperii, quam auus regno Francorum adiecerat, augere, facerent.

II.

Ad nexum vero, quem dixi, restaurandum comoda sese obtulit occasio, quando et pontifex Romanus, et Italiae procerum non pauci, a Berengario II. post Lamberti mortem durius habiti, Ottonem, iam ab anno

anno DCCCCXXXVI. orientalium Francorum regem, tum coercendi Berengarii et Adelberti caussa, tum, vt Romam, turbis, quas per plures annos tolerauerat, defatigatam ac paene contritam, iusto imperio recrearet, in Italiam inuitarunt. 1) Antea tamen, quam Otto ad hanc expeditionem sese accinxit, in comitiis, anno DCCCCXXI. Wormatiae celebratis, a proceribus Germaniae impetrauit, vt Otto, filius, ex Adelheida natus, successor in regno orientalis Francia declararetur, moxque Aquisgrani, ipso die pentecostes, qui tunc in VII. Kal. Iun. incidit, coronaretur. 2) Quo facto, iter aggressus Papiam venit, impositaque sibi Italici regni corona, sub initium sequentis anni Romam adiit, ibique plausibus populi exceptus, a Ioanne XII. pontifice, imperiale diadema VI. Non. Febr. solemniter cerimonia obtinuit. 3) Non est, quod hic discedam a sententia illorum, qui Ottonem, eadem abhinc, qua olim Carolini imperatores vsi sunt, auctoritate Romanis imperasse, imperiumque ipsi Germaniae regno, non sibi soli, aut filio, posterisque sui sanguinis acquisuisse contendunt. 4) Vt reliqua maiestatis imperialis documenta, quae in promptu sunt, silentio praetermittam, electionem certe pontificis, iniussu Ottonis, ad se non pertinere, ipsi Romani, teste LVITHFRANDO, 5) professi sunt, ab eaque se abstinere velle, sacramento interueniente, sponderunt. Quin et ipsos pontifices summae ipsius potestati subfuisse, extra omne dubium est constitutum. Videmus enim, Ioanne XII. ob fidem fractam aliaque facinora plura, a sanctitate summi ecclesiae praefulis alienissima, exauctorato, Leonem VIII. auspiciis Ottonis electum

6 DE POSTVLATO PONTIF. R. CONFIRMANDI

electum esse. 6) Et cum, Leone deserto, Ioannem in urbem receperissent, hocque defuncto, Benedictum substituisent Romani, caesar pontificem, superstate Leone, ac, quod maximum erat, se inconsulto, electum, ob violatam iurisiurandi, sibi praestiti, 7) religionem, dignitate priuauit, et exilio multauit. Fecit haec ipsa seueritas, vt Romani post mortem Leonis legatos ad principem mitterent, pontificem, quem vellet, peturos. 8) Hic vero potestate sua moderate vsus, Otgerium, Spirensis, et Luzzonem, Cremonensem, episcopos, Romam misit, quibus praesentibus ex cleri populique Romani electione Ioannes XIII. ad pontificatum peruenit. 9) Cum vero Romani Ioannem, de folio deiectum, primum carceri mancipassent, dein vrbe expulissent, imperator Romam adit, sumtoque de noxiis supplicio, 10) Ottonem filium, iam dudum a Germanis regem, nulla accedente pontificis confirmatione, appellatum, et ex Germania accersitum, a Ioanne restituto coronari iussit, ac imperialis dignitatis consortem fecit, 11) Denique etiam post Ioannis obitum, vt MVRATORIUS 12) conicit, in electione Benedicti VI. suam interposuit auctoritatem. Vt vero iam antea, quam Otto II. in societatem imperii adsumtus est, Romani iurarunt, se inscio Ottone M. eiusque filio, pontificem electuros non esse, 13) sic imperii administrationem post mortem patris adeptus, defuncto Dono, papa, id egit, vt Maiolus, Cluniacensis abbas, sanctitate vitae prae ceteris clarus, in locum eius substitueretur, at hoc dignitatem oblatam deprecante, Benedictus VII. praesentibus imperatoris legatis, est electus

ctus, 15) mortuusque auspiciis eiusdem Ioannem XIV. nactus est successorem. 16) Cum autem non ita multo post ipse imperator diem supremum obiit, non satis expeditum est, vtrum inter turbas, ab Henrico, Bauariae duce, ad regnum adspirante, excitas, tum mater Ottonis III. Theophania, tum Adelheyda, auia, curam habuerint sedis R. quam, occiso legitimo pontifice, Bonifacius quidam, ob caedem Benedicti VI. infamis, inuasit, hocque post breue temporis interuallum rebus humanis erepto, Ioannes, Roberti filius, et Ioannes, Leonis filius, conscenderunt. Certius hoc est, Theophaniam, quae tutelam regis pueri cum laude gessit, et rem publicam strenue administravit, 17) anno post c. N. DCCCCLXXXIX. natalem seruatoris Romae celebrasse, suaque auctoritate populum R. omnemque adiacentem regionem in fide filii retinuisse. 18) Patet exinde, Romanos agnouisse maiestatem regis Germani, extremis mensibus, quos Otto II. vixit, Veronae electi, nec, quantum scimus, a pontifice confirmati. Illos vero etiam post mortem Theophaniae, anno DCCCXCI. extinctae, in obsequio Ottonis permanisse, eo luculentius apparet, quod iam anno DCCCXCV. aduentum eius expetierunt, 19) et anno sequente iter aggresso, sed Rauennae subsistenti, nuntios obuiam miserunt, quantaue in expectatione essent regis nondum visi, significarunt, et de successore Ioannis, pontificis, circa idem tempus defuncti, sententiam regalem exquisuerunt. Qua quidem legatione audita, sine mora ex primoribus, quos in comitatu habuit, quosdam Romam praemisit, quibus praesentibus Bruno, cognatus regis,

B

cleri

10 DE POSTVLATO PONTIF. R. CONFIRMANDI.

cleri populique suffragiis electus, adsumto Gregorii v. nomine, consecratus fuit. 20) Rex autem, ablegatos suos secutus, mox a pontifice recens inaugurato coronam accepit imperialem, interiectisque aliquot annis Gregorio, quem dixi, vita defuncto, Gerbertum archiepiscopum Rauennatem, Syluestri II. nomine clarum, quem olim praeceptorem habuerat, ad pontificiam dignitatem, clero populoque adsentiente, euexit. Eo minus igitur operae pretium esse duxi, de documentis, quae vulgo proferuntur, et formulam translatis in Ottonem M. ac Ottoni III. confirmati imperii continent, sed a non paucis dubiae aut plane nullius fidei esse censentur, contendere. Ipsa enim rerum gestarum series ostendit, pontificum R. constitutionem ab auctoritate imperatorum pependisse. Atque etiam delato semel in Ottonem M. imperio, Romani filium et nepotem, vtrumque vivo patre regem Germaniae designatum, imperatores ac dominos agnouerunt. Et ipsi pontifices sine tergiversatione, nullo praeevio electionis, a Germaniae proceribus peractae, examine, coronam imperialem illis inposuerunt, ab arrogancia successorum, qui regem a Germanis electum sine confirmatione pontificis R. ad coronam et dignitatem imperii adspirare posse, negarunt, alienissimi.

- 1) LIVTHPRANDVS TICINENSIS *historiarum L. VI. appendicis c. 1. apud Reuberum scriptor. rerum German. p. 212.* Regnantibus imo faeuientibus in Italia, et, vt verius fateamur, tyrannidem exercentibus Berengario atque Adelberto, Ioannes, summus pontifex et vniuersalis papa, cuius tunc ecclesia supra dictorum Berengarii atque Adelberti faeuitiam erat experta, legatos sanctae Romanae ecclesiae -- regi, nunc Augusto caesari, destinavit, suppliciter litteris -- orans, quatenus -- se sibi commissam sanctam Romanam

ELECTIONEM REGIS R. SIBI NVNTIATAM. II

- manam ecclesiam ex suorum faucibus liberaret, ac saluti et liberari pristinae restitueret. Add. ANNALISTA SAXO *ad annum 960. apud Eccardum corporis historiae medii aevi T. I. col. 300.*
- 2) REGINONIS CONTINVATOR, *chronici L. II. ad ann. 961. apud Pistorium T. I. p. 108. seq.* Rex in Italiam ire disponens, maximam fauorum fidelium multitudinem Wormatiae coadunauit, ubi consensu et vnanimitate regni procerum totiusque populi filius eius Otto rex eligitur. Indeque progrediens, conuenientia quoque et electione omnium Lotharientium, Aquis rex coronatur. SIGBERTVS GEMBLACENSIS *ad ann. 961. apud Pistorium T. I. scriptor. rer. German. T. I. p. 816.* Otto -- filium suum, Ottonem, puerum septennem, Aquiligrani die sancto pentecostes in regem inungi fecit.
- 3) ANNALISTA SAXO *ad ann. 962. apud Eccardum l. c. p. 302.* Rex natale domini Papiae celebravit, indeque progrediens, Romae fauorabiliter susceptus, acclamatione totius populi et cleri ab apostolico Iohanne imperator et augustus vocatur et ordinatur. HEPIDANVS *ad annum 964. apud Goldastum scriptor. rer. Alem. T. I. Ipse, Otto, a Papa Octauiano benedicitur in purificatione S. Mariae die dominico.*
- 4) V. A. IOANN. IAC. MASCOVIVS *comment. de rebus imp. Rom. Germanici L. II. c. 24. p. 52. seq.*
- 5) LIVTHPRANDVS *histor. L. VI. appendicis c. 1. apud Reuber. p. 214.* Ciues vero sanctum imperatorem cum suis omnibus in vrbem suscipiunt, fidelitatemque promittunt, haec addentes et firmiter iurantes, nunquam se papam electuros aut ordinaturos praeter consensum atque electionem domini imperatoris, Othonis, Caesaris augusti, filiique ipsius, regis Othonis.
- 6) IDEM *l. c. c. 5. in fine et c. 6. ab initio p. 218. seq.*
- 7) IDEM *l. c. c. ult. p. 220.* Quem, Benedictum papam, Benedictus, cardinalis archidiaconus, tali est sermone adgressus: Qua tibi auctoritate, quae lege, o inuasor, haec pontificalia indumenta usurpasti, superstite Leone? -- num insitari potes, praesenti Domino imperatori iuramento promississe, nunquam te cum ceteris Romanum papam electurum aut ordinaturum absque illius filiique sui, regis Othonis, consensu?
- 8) REGINONIS CONTINVATOR *ad ann. 965. l. c. p. 111.*
- 9) IDEM *l. c.*
- 10) ANNALISTA SAXO *apud Eccardum T. I. col. 312.*

12 DE POSTVLATO PONTIF. R. CONFIRMANDI

- 11) IDEM *ad d. an. col. 313.* DITMARVS MERSEBVRGENSIS *apud Leibnitium T. I. scripsor. Brunsvic. p. 333. in fine.* Aequiuocus imperatoris, iunior, inquam, Otto - in natiuitate Domini Romae imperator effectus est patre iubente.
- 12) MVRATORIVS T. III. *der Geschichte von Italien ad ann. 972. p. 548.*
- 13) *vid. nota 5. et 7.*
- 14) SYRVS MONACHVS *in vita f. Maioli L. III. c. 8.*
- 15) Hoc refert ANTONIVS PAGI *in critic. anal. Baronii ad annum 975. §. 3. T. IV. p. 35.* Quo auctore, non addit.
- 16) ANNALISTA SAXO *ad ann. 983. apud Eccard. l. c. col. 336.* Post placitum - idem imperator augustus Romam reuertitur, ac dominum apostolicum digno cum honore Romanae praeficit ecclesiae, add. CHRONOGRAPHVS SAXO *ad eundem ann. apud Leibnitium accession. bistor. T. I. p. 196.*
- 17) DITMARVS MERSEBVRGENSIS L. II. *apud Leibniz. T. I. scrips. Brunsvic. p. 349.*
- 18) LAMBERTVS SCHAFFNEBVRGENSIS *ad ann. 989. apud Pistorium T. I. p. 316.* Theophana, imperatrix, Romam perrexit, omnemque illam regionem regi subdidit. ANNALISTA SAXO *ad ann. 989. l. c. col. 347.* ANNALISTA HILDESHEIMENSIS *ad eundem ann. apud Leibn. T. I. scrips. Brunsvic. p. 720.*
- 19) ANNALES HILDESHEIMENSES *ad ann. 995. apud Leibniz. l. c. p. 721.* Legati etiam apostolicae sedis cum vnanimitate Romanorum atque Longobardorum regem Romam inuitant. ANNALISTA SAXO *ad ann. 995. l. c. col. 361.*
- 20) AVCTOR VITAE S. ADALBERTI §. 31. *apud Mabilonium saeculo Benedictino V. p. 860.* Rex autem Otto, Alpium niues multo milite transmeans, iuxta sacram urbem Rauennam castra metatus est. Ibi in eius occursum veniunt epistolae cum nuntiis, quos mittunt Romani proceres et senatorius ordo. primo illius aduentum velut toto tempore paternae mortis non visum totis visceribus desiderare, ac debita fidelitate pollicitantur expectare, dein in morte domini apostolici tam sibi quam illis non modicam inuectam esse partem incommodorum, annuntiant, et, quem pro eo ponerent, regalem exquirunt sententiam.
- 21) ANNALISTA SAXO *ad ann. 996. l. c. col. 363.* Rex in Italia iam positus, rumore incitatus, praemisil quibusdam principibus publico

publico consensu et electione fecit ordinari apostolicum suum nepotem, Brunonem, Ottonis filium, qui Marchiam Veronensem seruabat, imposito Gregorii nomine. **CHRONOGRAPHVS SAXO** apud Leibnit. *access. histor. T. I. p. 205.* Otto rex Romam veniens - Ioannem papam defunctum reperit, cui nepotem suum Brunonem - non solum cleri, sed et omnium Romanorum vnanimi voto ciuium pontificem electum subrogari pie consensit.

- 22) **FRAGMENTVM HISTORIAE AQVITANICAE** apud Pirboeum *inter annalium et historiae Francorum scriptores. p. 524.* Otto Gerbertum, archiepiscopum Rauennae, propter summam philosophiam summo amore excolens ordinauit eum papam, vocauitque nomen eius Syluestrum. **GLABER RODVLPHVS L. i. c. 4. inter scriptores historiae Francorum XL a Pirboeo editos p. 7. His denique ita gestis, accersens imperator Gerbertum, videlicet Rauennae archiepiscopum, constituit illum principalem Romanorum pontificem -- inde vero, vt diximus, Romanae vrbs sublimauit pontificem.**

III.

Quae sub initium regiminis Henrici in Germania exortae sunt turbae, non permiserunt forte, vt rerum Italicarum curam ageret. Et Itali quoque, varietatis amantes, operam dedisse videntur, vt obsequio regis exteri sese subtraherent. Pars certe illorum, posthabito Ottonis legitimo successore, in Ardoini fidem transiit. Nec Romanis adeo placuisse videtur Ottonum imperium, vt ne, extincta horum stirpe mascula, difficultatibus, quibus implicatum Henricum norant, pro occasione vterentur sese in libertatem vindicandi. Nescio itaque, num partes quaedam fuerint Henrici in electione Ioannis xvii. et xviii. itemque Benedicti viii. qui post mortem Syluestri ii. in pontificatu maximo administrando se inuicem exceperunt. Neque tamen omnium eandem fuisse sententiam, vel exinde apparet, quod

quod non pauci procerum Henrico tum clam tum palam adhaeserunt, suisque querelis effecerunt, vt anno post c. N. MIV. regnum Italiae contra Ardoinum inuasorem assertum iuerit. Nec Romanis libertas, qua inde ab obitu Ottonis, absente legitimo principe, vti videbantur, eo vsque arridebat, vtne Henrici aduentum exoptarent. DITMARVS 1) saltem auctor est, sacerdotes summos omnes, quos enumerat, Syluestrum, Ioannem, Sergium et Benedictum, id maxime in votis habuisse, vt Henricus per tot annos rebus, quae Germaniam affligebant, distractus, tandem aliquando sui copiam faceret. Vt alia incommoda taceam, in quae Romani, Henrico in Germania haerente, per licentiam malefactorum hominum incidebant, vel solae discordiae in electionibus pontificum, quibus obicem posuerat superiorum caesarum auctoritas, illis restaurandi imperii studium poterant instillare. Vix enim aliquot anni ab excessu Ottonis III. praeterierant, cum, ad veteres dissensiones reuersi, Benedictum alii, alii Gregorium elegerunt. Hic igitur cum sese tueri contra aduersarium non posset, Henricum, in Germania morantem, auxilii petendi causa adiit. A rege vero hoc responsi tulit, Romae, quo breui venturus erat, causam secundum morem Romanorum finiendam esse. 2) Aut itaque omnis fallor, aut liquido exinde appater, a Gregorio agnitum esse, ad orientalium Francorum regem, vt vt imperiali nomine carentem, pertinere decisionem litigiosae electionis, quam tamen Henricus non, nisi cognita Romae causa, in se suscipere voluit. Quin et illud, quod DITMARVS 3) refert, ponti-

pontifices, quotquot inde ab Ottonis morte ecclesiae Romanae praefuerunt, aduentum Henrici exoptasse, manifesto est indicio, credidisse illos, non alii, quam regi a Germanis electo imperium deberi. Eamque ob rem tanto facilius mihi datum iri, confido, WIPPONEM, 4) qui Conradum Salicum ipso die coronationis a Romanis imperatorem electum esse, narrat, de acclamatione populi potius, cuius etiam OTTO FRISINGENSIS 5) mentionem facit, quam de solempni electione, sine qua ad imperium aspirari a Conrado non potuerit, intelligendum esse. GLABER RODVLPHVS saltem, eiusdem aevi auctor, coronam imperii regem ex more accepisse, scribit. 6) Nihilo tamen minus Romani in locum Benedicti VIII. eodem, quo Henricus, anno defuncti, Ioannem XIX. pecunia corrupti nec expectato regis consensu, forte tamen vacante per octo septimanas regno, in solum pontificum euexerunt. De Benedicto quoque IX. non constat, vtrum consentiente, an ignorante, Conrado sit consecratus. Si tamen in re incerta coniecturae locus est, ego quidem exinde, quod Benedictus, de sede depulsus, a Conrado restitutus est, 7) colligo, non neglectum esse imperatoris iurium suorum tenacissimi consensum. Quicquid interim huius rei sit, illud certe expeditum est, in omni historia huius aevi ne vestigium quidem reperiri, ex quo vel suspicio desumi queat, electionem tum Henrici, tum Conradi, quorum tamen uterque diadema imperiale obtinuit, a quoquam pontifice vel examinatum vel confirmatum esse.

1) DITMARVS MERSEBVRGENSIS L. VI. apud Leibnit.
T. I. p. 399. Ab omnibus sacerdotibus summis aduentus regis
maxime

16 DE POSTVLATO PONTIF. R. CONFIRMANDI

- maxime desideratur, sed diuersorum reluctatione hostium diu tardatur.
- 2) IDEM l. c. Papa Benedictus Gregorio cuidam in electione praeualuit. Ob hoc iste ad natiuitatem dominicam ad regem in Palathi venit cum omni apparatu apostolico, expulsionem suam omnibus lamentando innotescens. Huius crucem rex in suam suscepit custodiam, et a ceteris abstinere praecepit, promittens sibi, cum ipse illuc veniret, haec secundum morem Romanum diligenter finire.
 - 3) conf. nota 1.
 - 4) WIPPO in *vita Conradi Salici apud Pistorium T. III. rerum German. p. 472.* Igitur rex Chuonradus Romam ingressus eodem anno, vt supra, id est, a natiuitate saluatoris MXXXVII. indictione x. a papa. Ioanne, et vniuersis Romanis regio honore mirifice receptus est: et in die s. Paschae, qui eo anno VII. Kal. April. terminabatur, a Romanis ad imperatorem electus, imperialem benedictionem a papa accepit.
 - 5) OTTO FRISINGENSIS chronici L. VI. c. 29. apud Vrftisium scriptorum rerum German. T. I. p. 132. Anno ab incarnatione domini MXXXVII. Conradus Romam veniens in ipsa die paschalis solennitatis - a summo pontifice, Ioanne, coronatus, ab omni populo R. imperatoris et augusti nomen fortitur.
 - 6) GLABER RODVLPHVS L. IV. in *prooemio apud Pirboeum p. 40.* Conradus Romam deueniens coronam ex more sumit imperii.
 - 7) IDEM L. IV. c. 9. p. 49. Quidam de principibus Romanorum conspirantes in papam Romanum, cupientes illum interimere, sed minime valentes, a sede tamen propria expulerunt. Sed imperator illuc proficiscens propriae sedi restituit.

III.

Nec de Henrico III. iam anno MXXVI. aut plane MXXV. successore patris adhuc superstitis designato, et anno MXXVIII. Aquisgrani coronato 1), tale quid a quoquam poterit afferri, quo tamen nemo alius princeps illustrius summae in pontifices Romanos potestatis

tis documentum edidit. Praeerat illo tempore, quo patri successit Henricus, ecclesiae R. Benedictus ix. iam antea nominatus, sed immanitate sua et atrocitate tot facinorum animos Romanorum eo usque a se alienauerat, ut illi ex vrbe eiecto Ioannem, Sabinae episcopum, et postea Syluestri nomine appellatum, sufficerent. Quamquam vero, interiecto aliquot mensium spatio, in urbem reuersus Syluestrum de loco depulerat, sustinendo tamen ciuium odio impar pontificatum, accepta pecunia, aut saltem non modicam redituum pontificiorum partem depectus, Gratiano cuidam dignitatem manciparat. 2) Quo perturbato ecclesiae R. statu Henricus ad accelerandam expeditionem Romanam, per tot annos dilatam, motus, circa autumnum anni MXXXVI. iter suscepit, habitisque Papiae comitiis, Placentiam progressus, Gregorium, quem dixi, obuium habuit, eoque amice dimisso, propius ad urbem accessit. Ut vero Sutrium peruenit, synodum indixit, cognitaque causa, consilio episcoporum congregatorum pontifices partim exauctorauit, partim, ut spontanea abdicatione sententiam depositionis praeuenterent, adegit, hisque peractis, Suidgerum, Bambergensem episcopum, pietate et rerum diuinarum scientia clarum, adsentientibus et Romanis, et reliquis, qui tum praesentes fuere, proceribus, et applaudentibus, pontificem constituit, moxque, pridie natalis domini Romam ingressus, a nouo pontifice, ipso natali die seruatoris, quo et Suidgerus consecratus erat, et nomen Clementis II. adsumerat, vna cum coniuge coronatus fuit. 3) Iam vero sententiam dicant illi, qui imperium per corona-

C

tionem

tionem demum Romani pontificis in regem Germaniae, eumque ab episcopo R. confirmatum, translatum esse, contendunt, num luculentius desiderari exemplum possit auctoritatis imperialis, nulla praeuia pontificis approbatione, ante solemnem inaugurationem exercitae, quam illud ipsum, quod adduximus. Henricus certe, a nullo vnquam praesule confirmatus, ac ne visa quidem Roma, et imperiali etiam nomine pro more illorum temporum abstinens, causam dissidii, in ecclesia Romana orti, cognouit, sententiam depositionis dixit, et in deiectorum locum alium suffecit digniorem, huiusque demum omnibus gestis coronam imperialem a nouo pontifice accepit, manifesto documento, regem Germaniae ex ipsa electione Germanorum ius summi imperii nancisci in urbem Romam, ipsosque praesules ecclesiae summos. Atque ne quid in posterum contra auderent, ac pontificem, imperatoris auctoritate neglecta, pro lubitu, vel plane pecunia corrupti, eligerent, sacramenti religione illos hoc nomine obstrinxit, 4) eoque ipso legem, a Romanis toties posthabitam, renouauit, ut risu eo digniores sint, qui postea Henricum praerogatiuam illam magno a Romanis aere redemisse confinxerunt, ius quippe, quod inde ab antiquis temporibus augustis competiit, nec sine perfidia nota a Romanis insuper haberi potuit, nec subsequitis saeculis sine magno ecclesiae detrimento, quod tot dissonae electiones docent, imperatoribus ademptum fuit. In praesenti vero ab hac audacia procul abfuere, ideoque, mortuo Clemente, cuius obitus in ipsum annum MCLVII. incidit, quamlibet Benedictus IX. nundinator ille summi

summi pontificatus sedem Romanam tertium occupasset, successorem ab imperatore per legatos expetierunt, et Popponem, Brixinensem episcopum, postea Damasi II. nomine celebrem, acceperunt. 5) Par obsequii documentum edidit, Damaso huc ita multo post consecrationem mortuo, ac legatione Frisingam, ubi imperator tunc commorabatur, curiamque circa natalem domini anni M^CXLVIII. celebrabat, missa, mortem praesulis significarunt, ac de substituendo successore principem interpellarunt. Et imperator quidem, iure suo usus, Brunonem Tullensem episcopum, postea Leonem IX. dictum, nominavit. 6) Interim, ut iam tum Hildebrandus, Cluniacensis monachus, Leoni, Romam contendenti, persuasit, ut ornatum pontificium, quem iam induerat, deponeret, donec a Romanis electus ac consecratus esset, ut magis ex suffragiis cleri populi-que R. quam ex nominatione imperatoris pontificatum obtinuisse videretur, 7) ita, extincto Leone, denuo in Germaniam missus, callidis artibus imperatorem adortus, eum precibus, quibus potuit, omnibus, ut Gerhardum, Eichstadensem episcopum, quem principi carissimum esse norat, ideoque de industria et consilio Romanorum nominaret, ecclesiae Romanae praesulem daret, expugnauit. 5) Hoc enim artificio elaboravit, ut Gebhardus, qui postea Victoris II. nomen adsumsit, non tam ab imperatore constitutus, quam per electionem Romanorum in sede pontificia collocatus esse crederetur, accedente principis adensu. Germani tamen scriptores nihil sinistri suspicati, Victorem II. pontificiam

30 DE POSTVLATO PONTIF. R. CONFIRMANDI

ciam dignitatem ex suffragiis episcoporum Germaniae ab Henrico accepisse enarrant. 9)

- 1) WIPPO in *vita Conradi Salici apud Pistorium T. III. p. 471. et p. 475.* Latius haec ex probatis scriptoribus enarrantur ab ANTONIO PAGO in *critic. annual. Baronii ad ann. 1044. p. 231. seq. et ad an. 1046. p. 171. et in LVDOV. ANTON. MVRATORII Geschichten von Italien ad an. 1044. p. 231. seq. et ad an. 1046. p. 242.* Add. LEO OSTIENSIS *chronici Casinensis L. II. c. 79. apud Muratorium T. IV. script. rer. Italic. p. 395.*
- 2) ARNVLPHVS MEDIOLANENSIS *L. III. c. 2. apud Muratorium l. c. p. 20. seq. HERMANNVS CONTRACTVS ad annum 1046. apud Pistorium T. I. p. 287.*
- 3) HERMANNVS CONTRACTVS *ad annum 1046. l. c.* Henricus, cunctis prospere cedentibus iuxta natalem domini non longe ab vrbe Roma apud Sutriam, synodo item acta, causa erroneorum pontificum diligentius ventilata, Gratianum, papam, conuictum, baculo pastoralis priuauit. Deinde omnium, tam Romanorum, quam aliorum consensu Suidgerum, episcopum, qui post Eberhardum primum secundum Babinbergensem sexto iam anno regebat ecclesiam, nimium reluctantem, summum Romanae ecclesiae elegit pontificem, sicque circa vigiliis natalis domini ipsam ingreditur urbem. IDEM *ad annum 1047.* In ipsa natalis domini die praefatus Suidgerus, - ex more consecratus et nomine auctus, Clemens II. vocatus est. Qui mox ipsa die Henricum, regem, et coniugem eius, Agnetem, imperiali benedictione sublimauit. SIGEBERTVS GEMBLACENSIS *ad ann. 1046. apud Pistorium T. I. p. 834.* Romae vno contra duos, et duobus contra vnum de papatu contententibus, rex Henricus contra eos Romam vadit, et eis canonica et imperiali censura depositis, Suidgerus ecclesiae R. praesidet. LEO OSTIENSIS, *chronici Casinensis L. II. c. 89. apud Murator. T. IV. p. 395. seq.* Concilio habito et synodicis canonicisque sententiis conuictus Gregorius simoniacus, sponte sua sede desiliens, pontificalibus se infulis exiit, et terrae prostratus inuasi honoris indulgentiam sibi concedi similiter petiit. Quo facto imperator valde laetificatus cum omnibus eiusdem concilii episcopis Romanam venit, et in ecclesia beati Petri, apostoli, congregato clero populoque Romano, primo, quid Sutri actum fuisset, exposuit, dehinc tractare coepit de ordinatione ipsius R. ecclesiae. Facta itaque discussione, quisnam in eadem ecclesia dignus inueniretur tanto sacerdotio

ELECTIONEM REGIS R. SIBI NVNTIATAM. 21

dotio fungi, cum nullus, heu proh dolor! reperiretur, demum electione cunctorum episcopus Bambergensis, de gente Saxonum, papa Romanus leuatur, eique Clemens nomen imponitur.

4) SIGEBERTVS GEMBLACENSIS ad annum 1046. apud *Pistorium T. I. p. 334.* Ab eo; *Suidgero seu Clemente II.*, rex Henricus in imperatorem benedicitur, iurantibus Romanis, se sine eius consensu nunquam papam electuros. ALBERICVS ad ann. 1047. in *Leibnizii access. histor. T. II. p. 79.*

5) LAMBERTVS SCHAFFNEBVRGENSIS ad annum 1048. apud *Pistorium T. I. p. 319.* imperator natalem Domini Polethae celebravit. Ibi legati aderant Romanorum Suitgeri, papae, obitum nuntiantes, eique successorem postulantes. Quibus imperator Popponem, Prinsientem episcopum, assignauit: HERMANNVS CONTRACTVS ad annum 1048. apud *Pistorium T. I. p. 290.* Sequente Iulio, Poppo, Brixensis episcopus, ab imperatore electus Romam mittitur, et honorifice susceptus apostolicae sedis CLII. papa ordinatus, mutato nomine Damasus II. vocatur. LEO OSTIENSIS *chronici Casuensis L. II. c. 81. apud Muratorium T. IV. p. 399.* Clemente post nouem menses vltra montes defuncto, praefatus Benedictus iterum in pontificatum reuersus per octo menses illum retinuit, donec ab imperatore transmissus ex Germania Damasus, Brexenorum episcopus, illi in papatu successit.

6) LAMBERTVS SCHAFFNEBVRGENSIS ad annum 1049. i. c. imperator natalem Domini Frisingae celebravit. Ibi iterum legati Romanorum, Popponis, papae, morte nuntiata, rectorem Romanae ecclesiae postulabant, quibus imperator Brunonem, Tolosae episcopum, dedit.

7) OTTO FRISINGENSIS *L. VI. chron. c. 33. apud Vrsifium Rev. Germ. T. I. p. 136.* Cumque, assumpta purpura pontificali, per Gallias iter ageret, contigit eum Cluniacum venire, vbi forte tunc praefatus Hildebrandus prioratus, vt dicitur, obedientiam administrabat. Is, Leonem adiens, aemulatione Dei plenus constanter eum de incepto redarguit, illicitum esse, inquiens, per manum laicam summum pontificem ad gubernationem totius ecclesiae violenter introire. Verum si suis se credere consiliis velit, vtrumque, et quod maiestas imperialis in ipso non acerbetur, quodque libertas ecclesiae in electione canonica renouetur, se pollicetur effecturum. Inclinator ille ad monitum eius, purpuram deponit, peregrinique habitum adsumens, ducens secum Hildebrandum, a clero et populo Bruno in summum pontificem eligitur, sicque vtcunque Romana ecclesia ad faciendam electionem informatur.

C 3

8) LEO

8) LEO OSTIENSIS *chronici Casinensis L. II. c. 89. apud Muratorium T. IV. p. 403.* Defuncto Leone, Hildebrandus, tunc Romanæ ecclesiæ subdiaconus, ad imperatorem a Romanis transmissus est, ut, quoniam in Romana ecclesia persona ad tantum officium idonea reperiri non poterat, de partibus illis, quem ipse tamen vice cleri populique R. in pontificem, elegeret, adduceret. Quod cum imperator assensus fuisset, et Gebardum, Aistettensem episcopum - Hildebrandus ex industria et consilio Romanorum expetiuit. tristis super hoc valde imperator effectus est, nimis enim illum carum habebat, et cum eundem sibi omnimodis necessarium imperator assereret, et alium atque alium huic officio magis idoneum iudicaret, Hildebrando tamen, ut alterum reciperet, persuaderi nullatenus potuit. - Hunc ergo Hildebrandus, invito licet imperatore, invito etiam eodem ipso episcopo, Romam secum adduxit, cuiusque Victoris nomen imponens, Romanum papam cunctorum assensu constituit.

9) HERMANNVS CONTRACTVS *ad annum 1054. apud Pistorium T. I. p. 297.* Conuentus ab imperatore Moguntiae factus est, in quo Gebardus Eistertenis episcopus ab episcopis electus, Romamque missus, ibique honorifice susceptus, insequenti quadragesima in coena Domini CLIV. papa ordinatus, Victoris II. nomen accepit. LAMBERTVS SCHAFFNEBVRGENSIS *ad ann. 1054. l. c. p. 320.* Leo IX. papa, XIII. Kal. Martii beato sine quieuit in Domino, Romaeque sepultus est. Imperator interpellatus a Romanis, ut antistitem sedi apostolicae prouideret, Gebardum, Einftadensem episcopum, misit.

Cum vero ex his, quae adhuc dicta sunt, luculenter appareat, reges Germanorum et imperatores summam in ordinandis pontificibus ecclesiæ Romanæ exercuisse auctoritatem, eosque solos, qui, caesare iubente, infulam sacram adepti sunt, legitimos habitos, ceteros, qui iniussu regum intrusi fuerunt, exauctoratos esse, vix credi poterat, vel in mentem venturum cuiquam, adseuerare, fuisse ius quoddam pontificibus huius

huius aetui, de quo egimus, in electionibus regum nostrorum. Sunt tamen nihilominus ex recentioribus nonnulli, et in his BELLARMINVS, 1) qui etiam tum praesulibus R. quasdam in hoc negotio partes fuisse, sibi persuadent. Et hoc quidem nomine tum ad FAULLI BERNRIEDENSIS 2) auctoritatem prouocant, tum MARIANVM SCOTVM 3) et CONRADVM, ABBATEM VRSBERGENSEM 4) testes adducunt. Hi vero Henricum IV. Henrici, supra commemorati, filium, Victoris II. pontificis consensu patri successisse enarrant. Etsi vero mihi animus non est, in praesenti fidem illorum impugnare, exploratumque esse scio, Victorem II. pontificem, paullo ante, quam Henricus obiit, ad hunc visendum aduenisse, 5) mox etiam, cum principe in morbum, ex aegritudine animi contractum, delapso, ac de vita desperante, de filii successione aequae ac alios procerum, qui tum praesentes fuerunt, consilia communicasse 6), atque etiam, eo defuncto, ordinandae reipublicae causa in Germania moratum esse 7); illud tamen silentio praeterire nequeo, Henricum puerum, cui plerique ordinum iam anno MLI. regnum promiserant 8), in comitiis, Triburiae anno MLIII. adeoque Leone IX. superstite, habitis, regem electum 9), annoque subsecuto MLIV. Aquisgrani coronatum fuisse 10). Neque dubium est, Victorem, quem dixi, tunc quidem Eichstadiensis ecclesiae episcopum, Henrico IV. autem praeter ceteros addictum, hanc electionem omnibus modis approbasse. Quicquid igitur postea Bothfeldi in Saxonia nouissimis Henrici diebus de successione Henrici, filii, cum Victore, interim ad summum pontif-

pontificatum euecto, aliisque proceribus actum est, ad fidem, quam iam dudum principi iuueni obstrinxerant, confirmandam, pertinuisse, eo securius colligo, quo certius est, circa hoc tempus comitia populi, ad quae tamen electio regis pertinebat, celebrata non esse, sed pontificem reliquosque primates, qui imperatori moribundo adfuere, vel sigillatim euocatos, vel sponte aut saltem privati negotii causa ad aulam principis conuenisse. 11) Hos itaque ut Henricus sibi domique suae prae aliis fauere credidit, ita filium puerum fidei illorum commendauit, 12) quod male animorum procerum murmurationes et multitationes, quas HERMANNVS CONTRACTVS 13) meminit, minime ignorauit, adeoque machinationes illorum de regno, excluso Henrico puero, in alium, transferendo, quae haud ita multo post eruperunt, 14) praeuidit. Quae si recte pensantur, facile quisque intelligit, pontificem aequae ac proceres Germaniae ceteros, qui imperatori decumbenti et de salute filii sollicito praesto fuere, operam tantum promississe suam, qua effecturi erant, ut ne rex pupillus quicquam a maleuolis hominibus, dignitati eius et potestati insidiantibus, detrimenti pateretur. Enimuero ex concessis apparere, inquiet pontificiae causae defensores, ex ipsius Henrici sententia Victorem II. non parum habuisse momenti in regno, regi iuueni conseruando. Ego autem quanquam hoc lubentissime largior, vix tamen ac ne vix quidem, quod petunt, consecuturos esse, scio. Quemadmodum enim his temporibus tum in electionibus regum, tum in omni re publica administranda tanto plus cuiusuis
suffra-

fratrum valuit, quanto maiore dignitate vel sacerdotali, vel civili, prae aliis conspicuus erat, ita prudentissimum imperatorem minime latere potuit, sententiam Victoris, qui, pontificatus summi honore auctus, episcopatum Eichstadensem retinuerat, 14) eamque ob rem omnium consiliorum de negotiis, ad regnum Germaniae spectantibus, iure quodam suo veteri particeps erat, eo plus valituram esse apud reliquos, quo maiorem illi auctoritatem nomen summi ecclesiae catholicae praefulis conciliabat. Fac igitur et Leonem IX. quo pontifice Henricus IV. rex nominatus est, eius electioni vel interfuisse, vel absentem adfuisse, longe tamen ad fidem probabilius est, ob Tullensem potius episcopatum, cui etiam postea, quam ecclesiam R. gubernare coepit, praefuit, hoc factum esse, 15) quam summum pontificatum, cuius nomine ante haec tempora nullus unquam antistitem Romanorum in partem electionis venire postulavit.

- 1) ROBERTVS BELLARMINVS *de translatione imperii Romani L. III. p. 293.*
- 2) PAVLLVS BERNRIEDENSIS *in vita Gregorii VII. c. 66. apud Muratorium T. III. p. 331.* Tertio igitur Henrico mortuo, quartus ille Henricus, rex, permittente Romano pontifice, Victore, qui tunc morienti praefens erat, hereditario iure nimirum puer successit.
- 3) MARIANVS SCOTVS *ad ann. 1056. apud Pistorium T. I. p. 650.* Henricus imperator filium suum Henricum Romani pontificis tunc praesentis ceterorumque pontificum et principum electionem constituit.
- 4) CONRADVS, ABBAS VRSPERGENSIS *ad ann. 1056. p. m. 231.*

D

5) HER-

26 DE POSTVLATO PONTIF. R. CONFIRMANDI

- 5) HERMANNI CONTRACTI CONTINuator *ad ann. 1056. apud Pistorium T. I. p. 298.* Henricus, imperator, domino apostolico, ad se tempore autumnali inuitato, cum in Saxonia in Bothfeldino commoraretur, morbo ingraueicente infirmatus, obiit. LAMBERTVS SCHAFFNEBURGENSIS *ad ann. 1056. l. c. p. 322.* Praesentes erant, quali ad officium tanti funeris ex industria vocati, Romanus pontifex. Aquileiensis patriarcha, patruus imperatoris, Ratisponensis episcopus, item aliae innumerabiles tam laici quam ecclesiastici ordinis dignitates. Notatumque est, nulla retro maiorum memoria, sine publica indictione, tot illustres personas in vnum confluisse.
- 6) DODECHINVS *ad ann. 1006. apud Pistorium T. I. p. 667.* Pater eius, Henrici IV. apud Botfeld quum aegrotaret, rogauit, imo imperando impetrauit, vt filio suo iuuarent ad obtinendum imperium.
- 7) LAMBERTVS SCHAFFNEBURGENSIS *ad annum 1057. l. c. p. 323.* Rex natalem domini Ratisponae celebravit, praesente adhuc Victore, papa, qui exinde compositis mediocriter, prout tunc copia erat, regni negotiis, in Italiam regressus V. Kal. Aug. migravit ad dominum.
- 8) HERMANNVS CONTRACTVS *ad ann. 1051. p. 292.* imperator natalem domini in Saxonia apud Goslar egit, et multos ex principibus filio suo iureiurando fidem subiectionemque promittere fecit. LAMBERTVS SCHAFFNEBURGENSIS *ad ann. 1052. p. 320.*
- 9) HERMANNVS CONTRACTVS *ad ann. 1052. p. 296.* Imperator Henricus, magno apud Tribuariam conuentu habito, filiam aequiuocum a cunctis eligi, eique post obitum suum, si rector iustus futurus esset, subiectionem promitti fecit.
- 10) LAMBERTVS SCHAFFNEBURGENSIS *ad ant. 1054. p. 321.* Imperatoris filius, Henricus, consecratus est in regem Aquisgrani ab Hermanno, Coloniensi archiepiscopo.
- 11) IDEM *ad annum 1056. pag. 320. videatur n. 5. vbi verba extant.*
- 12) DODECHINVS *ad ann. 1006. apud Pistorium T. I. p. 667. vid. n. 6.*
- 13) HERMAN-

ELECTIONEM REGIS R. SIBI NVNTIATAM. 27

- 13) HERMANNVS CONTRACTVS *ad ann. 1053. p. 296.*
Quo tempore regni tam primores, quam inferiores, contra imperatorem magis magisque militantes, iam dudum eum ab inchoatae iustitiae, pacis, pietatis, diuini timoris, multimodaeque virtutis tenore. - paulatim ad quaesum et incuriam quandam deficere, multumque se ipso deteriorem fore causabantur.
- 14) LAMBERTVS SCHAFFNEBVRGENSIS *ad annum 1057. p. 323.* Principes Saxoniae crebris conuenticulis agitabant de iniuriis, quibus sub imperatore affecti fuerant, arbitrabanturque, pulchre sibi de his satisfactum fore, si filio eius, dum adhuc aetas opportuna iniuriae esset, regnum eriperent.
- 15) LAMBERTVS SCHAFFNEBVRGENSIS *ad annum 1057. p. 323.* Victor, papa, V. Kal. Aug. migravit ad dominum. Ein-stadensem episcopatum, quo se ille papa factus non abdicauerat, Gunzo suscepit.
- 16) ACTA TVLLENSIVM EPISCOPORVM *in Ed- mundi Martene thesaur. anecdotorum T. III. col. 1008.* Demum do- minus apostolicus cernens eum, *Vdonem*, in sancta religione proficere, disposuit eum, praecedente cleri plebisque electione in huius sedis praesulatus officio sibi subrogare, ac legatione ad Henricum tertium, Romani imperii rectorem, directa, illum sibi successorem substituere. Add. WIBERTVS *in vita Leonis IX. L. II. c. 8. apud Muratorum T. III. p. 295.*

VI

Non diu post reditum in Italiam superstes fuit Victor II. praeter omnium bonorum votum v. Kal. Aug. anno MLVII. vita defunctus. 1) Qui in locum eius successit, Fridericus Lotharingus, Stephani IX. nomine celebris, a Romanis mira animorum consensione, 2) interiectis paucis diebus, IV. Non. Aug. electus, altero statim post electionem die, non expectato regis Henrici consensu, consecrationem accepit. 3) Forte tamen ipse Victor, cui curam rerum Italicarum ab imperatri-

ce vidua, tutelam regis pupilli administrante, commissam fuisse, satis probabili argumento nifus, MVRATORIVS 4) coniicit, potestatem nominandi successoris habuit, aut saltem, quod illi ex colloquiis Augustae nouissimis compertum esse potuit, vel plane mandatum fuit, electionem Friderici Lotharingi acceptam fore principi, iis, quos Florentiam, vbi diem supremum obiit, secum adduxerat, significauit. Hoc sane certum est, Victorem vltimis vitae diebus Florentiae apud Gottfridum, Friderici fratrem, quem Agneti imperatrici et regi impuberi conciliauerat, 5) diuertisse, ipsumque Fridericum, Casinensis monasterii tunc abbatem, cardinalibus ecclesiae adscriptisse, 6) hunc etiam, vt muneris auspicia sine mora faceret, Romam, superstiti adhuc Victore, et Florentiae manente, profectum esse. 7) Non ingratam saltem fuisse Augustae, iurium imperialium alias seruantissimae, Friderici promotionem, quin et optime huic cum illa conuenisse, exinde colligo, quod oblocuta esse electioni, mirifica festinatione acceleratae, nullibi legitur, et ipse Fridericus, consecratione peracta, Hildebrandum in Germaniam ablegauit, mox etiam ob dubiam valetudinem mortem instare sibi, suspicatus, anathematis comminatione addita, interdixit, ne, si forte humani quicquam sibi accideret, ante reditum Hildebrandi, quem diximus, successorem sibi surrogarent. 8) Quamquam vero aliqui sanctionis, a Stephano iv. Kal. April anno post c. N. MLVIII. mortuo 9) factae, immemores, Ioannem Mincium, non expectato Hildebrando, substituisent, 10) fuere tamen plures, qui iniustitia rei moti, quicquid huius rei gestum

stum erat, imperatrici et regi per legatos indignabundi significarunt, fidemque, quam Henrico III. dederant, filio se seruaturos esse promiserunt, precibus additis, vt ipse rex cum matre Augusta praesulem legitimum nominaret. Quo facto, et deliberatione instituta, Gebhardum, Florentiae episcopum, postea Nicolai II. nomine insignitum, in quem et Romanorum et Germanorum studia inclinabant, pontificem imperatrix vna cum rege Henrico appellauit, ac Gottfrido, fratri Stephani IX. vt eum Romam deduceret, negotium dedit. 11) Haec vero vt satis perspicue ostendunt, ex ipsorum Romanorum sententia constitutionem summi pontificis ad Henricum, hucdum corona et nomine imperiali destitutum, pertinuisse, eumque, aut saltem eius nomine Agnetem, imperatricem viduam, hoc ius exercuisse, ita Nicolaus II. mense Aprili anni post C. N. MLVIII. sub cuius initium pontificatum adierat, incommodis, quae ecclesiam R. post mortem Stephani affligerant, obicem positurus, ex consilio et sententia CXIII. episcoporum et aliorum sacri ordinis hominum decreuit, vt quotiescunque in posterum sedes R. praesule orbaretur, cardinales consensu Henrici, tunc regis, sed imperatoris futuri, successorumque illius, alium eligerent, populo aditipulante. 12) Et quamlibet in eo iniquior in caesares fuit Nicolaus, quod hoc ius a speciali pontificum concessione pendere affirmauit, in eo tamen et MVRATORIVM, et alios, quorum opinionem secutus est, errare et fallere existimo, quando praeter confirmationem nihil imperatoribus relictum esse, inuito deere, ex cuius verbis alia omnia apparent luculentissime

sime, adseuerant. Praeterea vero et hoc nomine memoratu digna est sanctio, modo adducta, quod pontifex vna cum patribus subscriptis Henrico, regi, futuri imperatoris titulum tribuit, eique dignitatem imperialem iure quodam deberi, quin et electionem pontificis ipso auctore, licet vel maxime nomine imperatoris careret, peragendam esse, agnouit. Eo iustior igitur fuit indignationis causa imperatrici et regi, cum Nicolao II. mensē Iulio anni post c. N. MLXI. exanimato, Anselmus, Luccensis episcopus, sed postea Alexandri II. nomine auctus, solo Romanorum arbitrio, inconsulto rege, ipsis Kalend. Octobr. eiusdem anni est substitutus. Nec habuerunt alieni iuris vsurpatores, cur contra Henricum conquererentur, qui tuendi iuris sui causa Cadaloum, Parmensis ecclesiae episcopum, posthabita illegitima electione Alexandri, pontificem nominauit v. Kal. Nouembr. solemniter electum. 13) Nihilominus tamen huic adhaeserunt Romani, caesarique per eius electionem iniuriam factam esse, ideo negarunt, quod Stephanus, cardinalis, post obitum Nicolai, surrogandi successoris causa, in Germaniam ablegatus, ad audientiam regis admissus a proceribus aulae per contentum non fuerit, sicque re infecta Romam reuersus, senatui sacro populoque necessitatem electionis, iniussu regis, peragendae imposuerit. 14) Mouit, nisi omnis fallor, haec excusatio Annonem, Coloniensem archiepiscopum, ad finiendum dissidium in Italiam ab Agnete et Henrico missum, vt auertendae defectionis causa, quam Romani ob Cadaloum, sibi obtrusum, minabantur, Alexandri electionem ratam habuerit, Cadaloo deserto et reprobo. 15) Sed vtrum haec facilitas regi et regno Ger-

Germaniae proficua fuerit, iam non disquiram. Id certe euenit, vt Romani, voti semel compotes facti, Hildebrandum, qui Gregorii VII. nomen adsumsit, in locum Alexandri, XI. Kal. Mai. anni MLXXIII. extincti, 16) ipso exequiarum die suffecerint, de aliis omnibus potius, quam de consensu regis, solliciti. 17) Hildebrandus tantum, qui decretum Nicolai II. subscripserat, vt infamiam et diras, sanctione, quam dixi, comprehensas, euitaret, electionem regi significauit, culpaque festinationis in populum versa, et ordinationis suspensae colore, effecit, vt Henricus, electione confirmata, administratos, qui ordinationi interessent, Romam ablegaret, ius suum inter turbulenta, quae iam tum coeperant, tempora, vtcunque conseruaturus. 18) Quam parui tamen hae priscae maiestatis reliquiae ab ipso clero aestimatae sint, vel ex eo elucescit, quod libertatem ecclesiae R. quod ad electionem pontificis attinet, iam ab Alexandri II. aetate adfertam, et ad subsecuta tempora propagatam esse, OTTO, FRISINGENSIS EPISCOPVS, 19) adseueravit. Nec ego abauerim, me proxime abesse ab eo acuo, quo pontifices, mirarum conuersione facta, ad examen et confirmationem electionis regum Germaniae, quibus adhuc subsistere, et dignitatem acceptam tulere, conatu minime vano adspirarunt, sensimque et paulatim, vt reges regnumque Germaniae eodem iure, quo episcopus et episcopatus, in suam ditionem plenissime redactos, censere ac habere possent, elaborarunt.

1) LAMBERTVS SCHAFFNEBURGENSIS *ad annum*
1057. vid. nota 7. §. 5.

2) IDEM *l. c. p. 323.* Tum vero vniuersi, quidquid principum, quidquid plebis R. erat, vno animo pari voluntate in electionem consen-

32 DE POSTVLATO PONTIF. R. CONFIRMANDI

conferentur Friderici, fratris Godefridi, ducis. - Nec quisquam sane multis retro annis laetioribus suffragiis, maiori omnium expectatione, ad regimen processerat R. ecclesiae.

- 3) LEO OSTIENSIS *chron. L. II. c. 97. apud Murator. T. IV. p. 409.* Vbi eius vocationem de consuetudine facientes, Stephanum eum, quoniam festum S. Stephani, papae, eo die celebratur, appellari decernunt. - Die vero aëra illucescente, - summus et vniuersalis pontifex consecratur.
- 4) LVD. ANI. MVRATORIVS *in den Geschichten von Italien T. VI. p. 317.*
- 5) SIGEBERTVS GEMBLACENSIS *ad ann. 1057. apud Pistorium T. I. p. 337.*
- 6) LEO OSTIENSIS *chron. L. II. c. 96. p. 408.* Fridericus Lotharingus loci, *Casinenfis monasterii*, abbatiam recepit. Post decem igitur dies -- gratia consecrationis suae ad papam profectus in Tusciam est. -- Sabbatho itaque in ieiuniis mensis Iunii cardinalis presbyter de titulo S. Chrylogoni ordinatus. In natiuitate vero S. Ioannis abbatiae est consecrationem adeptus, atque vsque ad festiuitatem S. Apollinaris, d. 23. Iulii, cum eodem Apostolico est remoratus.
- 7) IDEM *d. c. 97.* Cumque petita remeandi licentia, Romam venisset, Dominica sequenti, d. 27. Iulii, apud S. Petrum missam solemniter celebrans, ingenti Romanorum multitudo comitatus, ad titulum suum de more cardinalium cum laude perductus est. Dehinc ad Pallariam -- profectus. Vbi cum vsque ad quintam feriam -- substitisset, et urbem protinus exire pararet, subito Bonifacius, Albanensis episcopus, festinus a Tuscia rediens, obitum vrbi Romani pontificis nuntiauit.
- 8) LAMBERTVS SCHAFFNEBURGENSIS *ad ann. 1058. p. 324.* Rex natalem domini Merseburg celebravit, aderatque ibi inter alios principes regni Hildebrandus, abbas de S. Paulo, mandata deferens ab sede apostolica. LEO OSTIENSIS *L. II. c. 100. p. 411.* Posthaec congregatis intra ecclesiam episcopis et clero populoque Romano, sub districta nimis interdictione, seu, *ut Damianus L. II. epistola 4. p. 294. scribit. sub districti anathematis excommunicatione*, constituit, vt si antequam Hildebrandus -- ab imperatrice, ad quam pro quibusdam reipublicae negotiis communi consilio mittebatur, rediret, se obire contingeret, nullus omni

no eligere papam praefumeret, sed vsque ad illius reditum apostolica sedes intacta vacaret, eius demum consilio ordinanda.

9) IDEM l. c. Dehinc ipse in Tusciam properans, non multo post subito languore depresso Dei iudicio, apud urbem Florentiam obiit IV. Kal. Aprilis.

10) IDEM *L. II. c. 101. p. 411. LAMBERTVS SCHAFFNEBVRGENSIS ad annum 1058. p. 324.*

11) LAMBERTVS *ad ann. 1059. l. c.* Romani principes satisfactionem ad regem mittunt, se scilicet fidem, quam patri dixissent, filio, quoad possent, seruaturus, eoque animo vacanti Romanae ecclesiae pontificem vsque ad id tempus non subrogasse, eius magis super hoc expectare sententiam, orantque sedulo, vt, quem ipse velit, transmittat, nihil eius ordinationi obstare, si quis non per legitimae electionis ostium, sed aliunde, adscendisset in ouile ouium. *Rosc.* habita cum primoribus deliberatione, Gerardum, Florentinum episcopum, in quem et Romanorum et Teutonicorum studia conseruerunt, pontificem designat. Romamque per Godefridum, marchionem, transmittit. Ita Benedicto, qui sine iussu regis et principum sacerdotium vsurpauit, reprobato, Gerardus, qui et Nicolaus, pontificatum obtinuit. LEO OSTIENSIS *Cbron. L. III. c. 12. p. 421.* Sed cum post obitum pie memoriae Stephani, papae, supradictus Hildebrandus reuerlus ab imperatrice, contra eiusdem apostolici interdictum inuasit a pessimis hominibus ecclesiam comperisset, Florentiae substitit, suisque litteris super hoc Romanorum meliores conueniens, eorumque ad omnia consensum recipiens, mox annitente Gottfrido, duce, Girardum, Florentinum episcopum, in Romanum papam elegit, simulque cum ipso et duce Romanense mense iam Ianuario venit, vbi praefatus electus a Romano clero et populo apostolica sede inthronizatus, et Nicolai nomen indeptus est.

12) Extat decretum Nicolai II. non mutilatum in CHRONICO FARFENSI *apud Murator. T. II. col. 645. segg.* Ibi vero in primis notanda sunt verba: Nouit beatitudo vestra, dilectissimi fratres et coepiscopi - defuncto - Stephano -- haec apostolica sedes quot aduersa pertulerit, quot denique per simoniacae haereseis trapezitas repetitis malleis - subiacuerit. -- Qua propter - decernimus atque statuimus, vt, obeunte huius Romanae vniuersalis ecclesiae pontifice, in primis cardinales diligentissima simul consideratione tractantes, saluo debito honore et reuerentia dilectissimi filii nostri, Heinrici, qui in praesentiarum rex habetur, et futurus impe-

E

impe.

34 DE POSTVLATO PONTIF. R. CONFIRMANDI

imperator, Deo concedente, speratur, sicut iam mediante eius nuntio, Longobardiae cancellario, W. concessimus, et successorum illius, qui ab hac apostolica sede personaliter hoc ius impetrauerint, ad consensum nouae electionis accedant. Nimirum praecauentes, ne venalitatis morbus qualibet occasione subrepat, religiosi viri cum serenissimo filio nostro, rege Henrico, praeduces sint in promouendo pontificis electionem, reliqui autem sequaces. - - Quod si prauorum - - ita perueritas inualuerit, vt pura - electio fieri in vrbe non possit, licet pauci sint, ius tamen potestatis obtineant eligendi apostolicae sedis pontificem, vbi cum inuictissimo rege congruentius iudicauerint.

13) LEO OSTIENSIS *chron. L. III. c. 21. p. 431.* Defuncto apud Florentiam apostolico, - cum maxima seditio inter Romanos coepisset ordinando pontifice exoriri, Hildebrandus, - cum cardinalibus nobilibusque Romanis consilio habito, ne dissensio conualesceret, Anselmum tandem, Lucentiam episcopum, post tres circiter menses in Romanum pontificem eligunt, eumque Alexandrum vocari decernunt. - - Quod cum ad aures imperatricis eiusque filii peruenisset, indignatione nimia ducti, quod haec sine illorum consensu et auctoritate gesta fuissent, et ipsi nihilominus Cadaloum, Parmensem episcopum ultra montes a Placentino duntaxat et Vercellino episcopos ipsa die festiuitatis Apostolorum Simonis et Iudae in papam eligi faciunt. AVCTOR *disceperationis inter regis aduocatum et Romanae ecclesiae defensorem apud Baronium annalium ecclesiast. T. XI. p. 310.* Constat enim tres plus minus menses interim decurrisse, ex quo papa, Nicolaus, occubuit, vsque ad Kal. Octobr. cum iste, Alexander, successit.

14) IDEM AVCTOR *disceperationis l. c. p. 311.* Stephanus, cardinalis presbyter apostolicae sedis, - - cum apostolicis literis ad aulam regiam missus, ab aulicis administratoribus non est admissus, sed per quinque sere dies ad beati Petri et apostolicae sedis iniuriam pro foribus mansit exclusus. Quod ille, utpote vir grauis et patiens, aequanimiter tulit, legati tamen officium, quoungebatur, implere non potuit. Clausum itaque signatumque mysterium concilii, cuius erat gerulus, retulit, quia regis eum praesentari conspectibus curialium plectenda temeritas non permisit.

15) LAMBERTVS SCHAFFNEBVRGENSIS *ad ann. 1064. p. 331.* Causabantur Romani principes, quod rex, eis inconfultis Romanae ecclesiae pontificem constituisset, et ob eam iniuriam defectionem meditari videbantur. Propter quod placuit, Coloniensem archiepiscopum Romam mitti. Qui veniens eo, cum aliud

ELECTIONEM REGIS R. SIBI NVNTIATAM. 35

aliud turbatis rebus remedium inuenire non posset, iudicauit, ordinationem, quae, incio senatu Romano, facta fuisset, irritam fore, et sic, amoto Parmensi episcopo, per electionem eorum Anselmum, Lucensem episcopum, pro eo ordinari constituit. Add. *vita Alexandri II. apud Murator T. III. p. 302. seq.*

16) MARIANVS SCOTVS *ad ann. 1073. apud Pistor. T. I. p. 653.* Alexander papa obiit dominico die XI. Kal. Mai.

17) LAMBERTVS *ad ann. 1073. p. 354.* Alexander papa - decessit: cui Romani protinus, inconsulto rege successorem elegerunt Hildebrandum.

18) NICOLAVS, *cardinalis Arragonus, in vita Gregorii VII. apud Murator. T. III. p. 304.* Sed cum aliam exultationem de relinquendo papatu non inuenisset, nuntios ad regem Henricum celeriter destinauit, per quos et electionem de se factam ei aperuit, et, ne assensum praerberet, ipsum attentius exorauit. Quod si non faceret, certum sibi esset, quod grauiores et manifestos excessus impunitos nullatenus toleraret. Rex vero, ubi electionis veritatem cognouit, electioni eius assensum praebuit, et statim Gregorium, Vercellensem episcopum, Italici regni cancellarium, ad urbem transmittit, quatenus auctoritate regia electionem ipsam confirmaret, et consecrationi eius interesse studeret. Quod sine dilatione factum est. Nam et infra octauam pentecostes in presbyterum est ordinatus, et in natali apostolorum in Romanum pontificem consecratus. LAMBERTVS SCHAFFNEBURGENSIS *ad ann. 1073. l. c. episcopi* - orabant, vt electionem, quae eius iniussu facta erat, irritam fore decerneret. Statim rex a latere suo Eberhardum, comitem, misit, qui Romanos proceres conueniens causam ab eis sciscitaretur, quare praeter consuetudinem maiorum, rege inconsulto, Romanae ecclesiae pontificem ordinassent, ipsumque, si non idonee satisfaceret, illicite accepta dignitate abdicare se praeciperet. Is veniens Romam benigne a praedicto viro susceptus est. Cumque illi mandata regis exposuisset, respondit, se Deo teste, honoris huius apicem nunquam per ambitionem affectasse, sed electum se a Romanis et violenter sibi impositam fuisse ecclesiastici regiminis necessitatem, cogi tamen nullo modo potuisse, vt ordinari se permitteret, donec in electionem suam, tam regem, quam principes Teutonici regni, consensisse, certa legatione cognosceret: hac ratione distulisse adhuc ordinationem, et sine dubio dilaturum, donec sibi voluntatem regis certus inde veniens nuntius intimaret. Hoc ubi regi est renuntiatum, libenter suscepit satisfactionem et laetissimo suffragio, vt ordinaretur, mandauit.

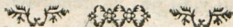
36 DE POSTVLATO PONTIF. R. CONFIRMANDI

19) OTTO FRISINGENSIS *chronici L. VI. c. 34. apud Vrfsifium T. I. p. 136.* His diebus Alexander, primo Lucensis episcopus, post communi voto et electione in summum pontificem promotus, ecclesiam, iam diu ancillatam, in pristinam reduxit libertatem.

EXPLICIT DISSERTATIO II.

COROLLARIA.

- I. Aduersus debitorem, rem alienam, inscio domino, oppignorantem, datur actio hypothecaria utilis, si res oppignorata postea in bonis eius esse coepit *l. 5. C. si res alien. pign.*
- II. Sed non competit haec actio aduersus dominum, quo inscio res oppignorata est, si vel maxime debitori oppignoranti heres extiterit *l. 41. D. de pignor. act.*
- III. Nec obstat *l. 22. D. de pignor. et hypoth.* Ibi enim agitur de actione pignoratitia contraria. Vid. LVDOVICI *doctrina pandectarum tit. quae res pign. §. 2. p. 371.*
- III. Querela inofficiosae donationis non pertinet ad rescindendam totam donationem, sed ad consequendam legitimam *t. t. C. de inoff. donat.*
- V. Idem de querela inofficiosae dotis est sentiendum. vid. BOEHMERI *doctr. de act. p. 228.*
- VI. Principes electores imperatorem eligunt nomine totius imperii et omnium ordinum, iure tamen suo, non per modum commissionis.

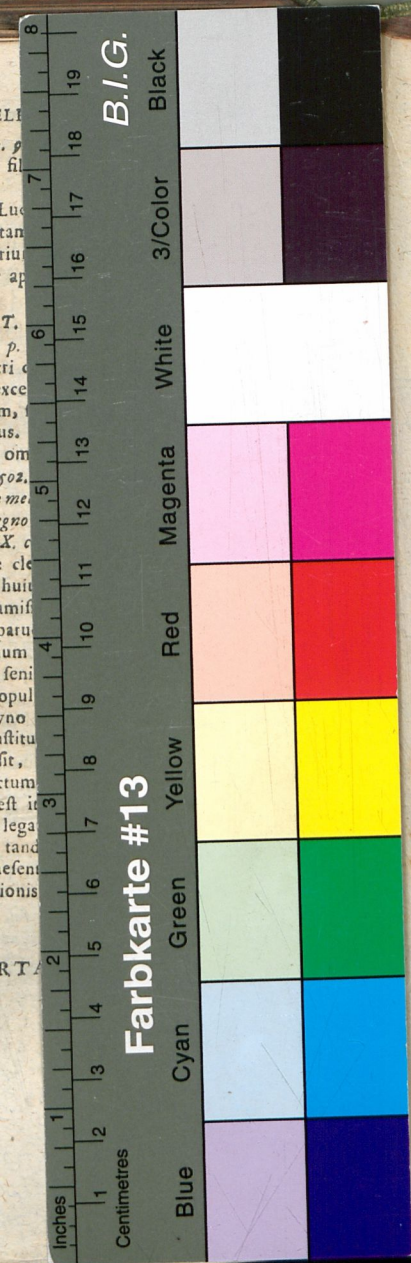
+

94 A 7372

ULB Halle 3
001 681 94X

29. 37

DE
POSTVLATO PONTIFICIS R.
CONFIRMANDI
ELECTIONEM REGIS ROMANORVM
SIBI NVNTIATAM

DISSERTATIO II. EAQVE CIRCVLARIS
QVAM
PRAESIDE

IO. CHRISTOPHORO PESLERO

I. V. D. COD. IVSTIN. PROF. PVBL. ORD.
ET FACVLT. IVRID. ADSESSORE
IN AVDITORIO ICTORVM

III. NON. FEBRVAR. A. O. R. CIO DCCCXXXVIII.
DEFENDET

IOANNES DANIEL SCHWECHTEN
PERLEBERGENSIS.

FRANCOFVRTI AD VIADRVM
EX OFFICINA IOANNIS CHRISTIANI WINTERI
ACADEM. REG. TYPOG.

